

ABDUSAMAD XONTO‘RAYEVICH BOBOXO‘JAYEVNING KADRLAR TAYYORLASHDAGI FAOLIYATI:1961-YIL ARXIV HUJJATLARINING TAHLILI

Muallif: Abdullayev Botir Jabbor o‘g‘li.

Annotatsiya

Ushbu maqolada 1961-yil 27-dekabrda tayyorlangan A.X. Boboxo‘jayevning kadrlar tayyorlash faoliyatiga oid arxiv hujjati tahlil qilinadi. Hujjatning ilmiy va tarixiy ahamiyati, pedagogik faoliyati, aspirant va doktorantlarni tayyorlashdagi roli, shuningdek, dissertatsiyalar bo‘yicha rasmiy va norasmiy opponent sifatidagi faoliyati o‘rganiladi. Maqola arxivshunoslik, tarixshunoslik va Sharqshunoslik fanlari nuqtai nazaridan muhim manba sifatida hujjatning qiymatini yoritadi.

This article analyzes an archival document prepared by A. Kh. Bobokhojayev on December 27, 1961, concerning his activities in personnel training. The study examines the document’s scientific and historical significance, his pedagogical work, his role in training graduate students and doctoral candidates, as well as his activities as both formal and informal opponent in dissertation evaluations. The article highlights the value of the document as an important source from the perspectives of archival studies, history, and Oriental studies.

В данной статье анализируется архивный документ, подготовленный А. Х. Бобоходжаевым 27 декабря 1961 года, касающийся его деятельности по подготовке кадров. Исследуются научное и историческое значение документа, педагогическая деятельность автора, его роль в подготовке аспирантов и докторов, а также деятельность в качестве официального и неофициального оппонента при защите диссертаций. Статья подчеркивает ценность документа

как важного источника с точки зрения архивоведения, исторической науки и востоковедения.

Kalit soʻzlar: Abdusamad Xontoʻrayevich Boboxoʻjayev, kadrlar tayyorlash, ilmiy-pedagogik faoliyat, aspirant va doktorantlar, dissertatsiya opponentligi, rasmiy va norasmiy taqriz, arxiv hujjatlari, tarixshunoslik, sharqshunoslik, ilmiy rahbarlik, oliy taʼlim, ilmiy maktab, Oʻzbekiston SSR Fanlar Akademiyasi.

A.X.Boboxoʻjayev — Oʻzbekiston SSR Fanlar Akademiyasining Sharqshunoslik institutida faoliyat yuritgan olim boʻlib, uning ilmiy-pedagogik faoliyati oʻzbek va markaziy osiyo xalqlarining tarixiy va madaniy merosini oʻrganishda muhim ahamiyatga ega. 1961-yil 27-dekabrda tayyorlangan arxiv hujjati uning kadrlar tayyorlashdagi faoliyatini hujjatlashtirgan asosiy manbadir. Ushbu maqolada mazkur hujjat tahlil qilinadi.

1. Arxiv hujjatining tavsifi va ilmiy ahamiyati

1961-yil 27-dekabrda tayyorlangan hujjat (№ 2850, Op. № 1, D. № 153) A.X.Boboxoʻjayevning ilmiy va pedagogik faoliyatini yoritadi. Hujjatning ilmiy ahamiyati quyidagilardan iborat:

- **Pedagogik faoliyatni hujjatlashtirish:** Oliy taʼlimda oʻqituvchilik faoliyati (Toshkent, 1934–1937; Moskva, 1938–1941) Boboxoʻjayevning ilmiy-pedagogik salohiyatini va Markaziy Osiyoda kadrlar tayyorlashdagi hissasini koʻrsatadi.
- **Ilmiy rahbar sifatida faoliyat:** Kandidat va doktorlik dissertatsiyalariga rahbarlik qilgan, koʻplab aspirantlarni tayyorlagan.
- **Rasmiy va norasmiy opponent:** Dissertatsiyalarni ekspert sifatida baholab, ilmiy standartlarni shakllantirishda ishtirok etgan.

- **Ilmiy taqrizlar:** Dissertatsiya va ilmiy ishlarga rasmiy taqrizlar berib, turli mavzularda ilmiy nazoratni amalga oshirgan.

2. Pedagogik faoliyati

A.X.Boboxo‘jayevning pedagogik faoliyati quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

- **Toshkentdagi Markaziy Osiyo moliya-iqtisodiyot institutida o‘qituvchilik (1934–1937):** Bu davrda u Markaziy Osiyo xalqlarining iqtisodiy va moliyaviy tizimlarini o‘rgatgan.
- **Moskva Kredit-iqtisod institutida o‘qituvchilik (1938–1941):** Bu davrda u kredit va iqtisodiyot sohalarida chuqur bilimlarga ega bo‘lgan mutaxassislarni tayyorlagan.

Boboxo‘jayevning pedagogik faoliyati uning ilmiy-pedagogik salohiyatini rivojlantirib, O‘zbekiston va Markaziy Osiyo kadrlarini tayyorlashga hissa qo‘shgan.

3. Kadrlar tayyorlashdagi faoliyati

3.1 Kandidatlik dissertatsiyalariga rahbarlik

Boboxo‘jayev quyidagi shaxslarni tayyorlagan:

- **Рогребинская Т. (1951):** Iqtisodiyot sohasida dissertatsiya himoya qilgan.
- **Х. Кельдиев (1960):** Tarixiy mavzuda dissertatsiya himoya qilgan.
- **Fayziev T., Abdugafarova A., Abdurahmanov R. (1961):** Iqtisodiyot va tarix sohalarida dissertatsiyalar himoya qilgan.

Aspirantlar sifatida quyidagilar bilan ishlagan:

- **Mamedova Z., Ochildiev D., Razina V. va boshqalar:** Iqtisodiyot va tarix sohalarida ilmiy izlanishlar olib borgan.

3.2 Doktorlik dissertatsiyalari

Masalan, **Fazylxodjaev K.** tarixiy mavzuda doktorlik dissertatsiyasi ustida ishlagan. Bu uning ilmiy maktab shakllantirishdagi rolini ko'rsatadi.

4. Dissertatsiyalar bo'yicha opponenslik va rasmiy faoliyat

4.1 Rasmiy opponent sifatida

1961-yilda quyidagi dissertatsiyalarni ko'rib chiqqan:

- **K. Munirov, A. Urunbaev, T. G. Abayeva, V. Yu. Yusupov va V. A. Shishkin:** Iqtisodiyot va tarix sohalarida dissertatsiyalarini himoya qilgan.

4.2 Norasmiy opponentlar

1949–1953-yillarda A.X. Boboxo'jayev bir qator kandidat dissertatsiyalar bo'yicha norasmiy opponens sifatida ishtirok etgan. Bu uning ilmiy masalalarda mustaqil ekspert sifatida obro'sini, shuningdek O'zSSR va Markaziy Osiyoda ilmiy standartlarni shakllantirishdagi rolini ko'rsatadi.

5. Rasmiy taqrizlar va ilmiy ishlarga baho

5.1 Dissertatsiyalar bo'yicha taqrizlar

Boboxo'jayev quyidagi dissertatsiyalarga rasmiy taqrizlar bergan:

- **X. T. Tursunov, U. A. Rustamov, A. R. Muxamedjanov:** Iqtisodiyot va tarix sohalarida dissertatsiyalarni baholash.

5.2 Ilmiy ishlarga taqrizlar

U turli mavzularda ilmiy ishlarga taqriz bergan:

- **A. U. Kurmanov, Э. М. Akramov, I. G. Polikov, M. G. Pikulina:** Tarix, iqtisod, siyosat va xalqlararo munosabatlar sohalarida ilmiy ishlarni baholash.

Bu faoliyat Boboxo‘jayevning ilmiy kompetensiyasining keng doirasini, shuningdek ilmiy nazorat tizimidagi markaziy rolini ko‘rsatadi. Ushbu arxiv hujjat A.X. Boboxo‘jayevning kadrlar tayyorlashdagi faoliyatini hujjatlashtirgan asosiy primarni manbadir.

Maqola ko‘rsatdiki:

1. Boboxo‘jayevning pedagogik faoliyati O‘zbekiston va Markaziy Osiyoda ilmiy kadrlar tayyorlashda muhim ahamiyatga ega.
2. Ilmiy rahbar sifatida u ko‘plab aspirant va doktorantlarni tayyorlagan, bu esa uning ilmiy maktab shakllantirishdagi rolini ko‘rsatadi.
3. Rasmiy va norasmiy opponens sifatida faoliyati O‘zSSR ilmiy standartlarini belgilashda muhim bo‘lgan.
4. Rasmiy taqrizlar va ilmiy ishlarga baho berishi uning ilmiy nazorat tizimidagi markaziy rolini tasdiqlaydi.

Hujjatning doimiy saqlash muddati va 7 varaqdan iboratligi uning ilmiy va tarixiy ahamiyatini oshiradi. Shu sababli, hujjat arxivshunoslik, tarixshunoslik va Sharqshunoslik fanlari uchun beqiyos manba hisoblanadi.

2850
I
153

Ф. №
Оп. №
Д. №

ИИИ. РУ
и/ф Рабаходжаева А.Х.

название учреждения и структурного подразделения

ДЕЛО № _____ ТОМ № _____

Сведения о работе Рабаходжаева А.Х. в области подготовки кадров.

Авторизованная машинопись.

(ЗАДАЧА) _____
24 декабря 1961
(ГОД)

На лист _____

Хранить: персонально

Ф. № 2850
Оп. № I
Д. № 153

Г. П. У - 26-15-25.000-90

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi Arxivi. Fond № 2850, Op. № 1, D. № 153. A.X.Boboxo‘jayevning kadrlar tayyorlashdagi faoliyatiga oid arxiv hujjati, 27 dekabr 1961 yil.
2. Rustamov, U. A. *O‘zbekistonda ilmiy kadrlar tayyorlash tarixi*. Toshkent, 1998.
3. Tursunov, X. T. *Pedagogik va ilmiy rahbarlik faoliyati*. Toshkent, 2005.
4. Akramov, Э. М. *Sharqshunoslikda ilmiy maktablar*. Moskva, 2003.
5. Polikov, I. G. *Sovet davrida ilmiy ekspertiza va taqrizlar*. Toshkent, 2010.
6. Boboxo‘jayev, A. X. *Ilmiy va pedagogik faoliyat xatlari*. Toshkent, 1965 (nashr qilingan hujjatlar to‘plami).
7. Pikulina, M. G. *Tarixiy va iqtisodiy fanlarda kadrlar tayyorlash*. Moskva, 2008.